

УДК 37.013:37.091.212

Чжеюань Вей

ORCID iD 0000-0001-6075-2050

аспірант,
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
вул. Пирогова, 9, 01601 м. Київ, Україна
66188584@qq.com

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ МІЖКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ

У статті проаналізовано поняття «полікультурне виховання», «міжкультурне виховання» у працях українських дослідників; розглянуто розмежування даних понять за змістом; визначено складові міжкультурного виховання (міжкультурна комунікація, міжкультурна толерантність, міжкультурна ідентичність) та охарактеризовано їх зміст. Зроблено висновок, що міжкультурне виховання студентів спрямоване на розвиток поважливого ставлення до Іншого, людей різного етнічного походження з різним способом мислення, культурних цінностей різних народів, здатності до взаємодії культур з усвідомленням значущості власної культури та власної ідентичності.

Ключові слова: міжкультурне виховання; міжкультурна ідентичність; міжкультурна комунікація; міжкультурна толерантність; полікультурне виховання.

Вступ. В умовах глобалізації, інтеграції, нових цивілізаційних змін важливого значення набувають знання про свою та інші культури, уміння та навички міжкультурного спілкування й життя в поліетнічному середовищі, подолання негативного ставлення у молоді до інших культур. Подолання негативних стереотипів важливе для розуміння власної «культурної пам'яті нації», яка переносить інформацію про культуру власного народу та відношення до культурної спадщини сусідніх народів із покоління в покоління (Шульга Н. В., 2011).

Проблеми полікультурної та міжкультурної освіти досліджують українські вчені І. Бех, І. Баляцька, Л. Воротняк, О. Гуренко, І. Дзюба, В. Євтух, А. Єрмоленко, С. Сисоєва, О. Сухомлинська та ін.

Особливості міжкультурної взаємодії в контексті діалогу культур вивчали Н. Бориско, В. Сафонова, Р. Мільруд та ін. Проблема формування навичок міжкультурної комунікації студентів стала предметом дослідження Р. Гришкової, Л. Гришаєвої, Т. Грушевицької, Г. Захарової та ін.

Проблеми міжкультурної освіти та виховання знайшли своє відображення у таких документах Ради Європи, Європейського Союзу, інших міжнародних організацій як: Конвенція про захист прав людини та основних свобод – Європейська конвенція з прав людини (Рада Європи, 1950); Віденська декларація (Рада Європи, 1993); Рамкова конвенція про захист національних меншин (Рада Європи, 1995); Європейська конференція проти расизму «Всі різні, всі рівні: від принципу до практики» – Політична декларація (Рада Європи, 2000); Афінівська декларація «Міжкультурна

освіта: управління різноманітністю, зміцнення демократії» (Рада Європи, 2003) та інші. У даних документах визначено пріоритетні цілі діяльності у сфері міжкультурної освіти: різноманітність традицій та культур – одне із багатств Європи; засади толерантності – гарантія утримання в Європі відкритого суспільства, яке з повагою ставиться до культурної різноманітності; формування демократичного і плюралістичного суспільства, яке з повагою відноситься до гідності всіх людей; повага етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності кожної особи, яка належить до національної меншини, створення відповідних умови для виявлення, збереження та розвитку цієї самобутності; створення клімату толерантності та діалогу, який є необхідним для того, щоб культурна різноманітність стала джерелом та чинником не розколу, а збагачення кожного суспільства.

Концептуальні засади полікультурної освіти закладено в Статуті ООН, Преамбулі Статуту ЮНЕСКО, Конвенції ЮНЕСКО проти дискримінації в освіті, Міжнародній Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Декларації прав людини, Загальній декларації про культурну різноманітність. Важливість полікультурної освіти та виховання також простежується і в нормативно-правових документах України (Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI ст.), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді та ін.).

Мета статті – розглянути сутність і зміст міжкультурного виховання студентів вищих навчальних закладів.

Полікультурне і міжкультурне виховання: різниця понять. У світовій педагогіці, як зазначає С. Сисоева, виділяють такі підходи до розуміння сутності полікультурного виховання (Сисоева С., 2012): аккультураційний – полікультурне виховання розглядається як поліетнічне, пов'язане з нормалізацією стосунків між етнічно різними групами та індивідами (Ю. Босс-Нюнінг, Ю. Зандфукс, А. Соннер); діалоговий – ґрунтується на діалогічності відносин різних культур, на ідеях відкритості, толерантності, культурного плюралізму, охоплює виховання культури міжнаціональних стосунків шляхом розкриття культурних досягнень інших народів та оволодіння ними (М. Бахтін, Л. Баткін, М. Каган, П. Гайденок, В. Біблер, З. Гасанов, Є. Тарасов, Ю.Сорокін, Дж. Померін, М. Хохман); соціально-психологічний – розглядає полікультурне виховання як особливий спосіб формування певних соціально-настановчих та ціннісно-орієнтованих нахилів, комунікативних та емпатійних умінь, які дозволяють особистості здійснювати інтенсивну міжкультурну взаємодію, розуміти інші культури, виявляти толерантність щодо їх носіїв (Дж. Бенкс, А. Джуринський, В. Єршов, О. Ковальчук, І. Лещенкова, В. Макаєв, М. Тайчинов).

Досліджуючи полікультурне виховання студентів в умовах освітньо-виховного середовища вищого технічного навчального закладу, С. Цимбрило розглядає його як педагогічний процес у суспільстві, що характеризується різноманітністю культур; компонент полікультурної освіти; складову професійної підготовки майбутніх фахівців тощо. Воно базується на засадах гуманізму, свободи, рівності, соціальної справедливості, здійснюється на основі концепцій мультикультуралізму, транскультуралізму, культурного плюралізму та національної ідеї (Цимбрило С. М., 2011, с. 8).

У сучасних умовах полікультурне виховання передбачає прищеплення студентам вищих навчальних закладів таких якостей (Зеленська О. М., 2010, с. 36-37): загальнопланетарне мислення, тобто здатність розглядати себе не тільки як представника національної культури, але і в якості громадянина світу, усвідомлення культурної варіативності як норми життя і діяльності сучасного полікультурного суспільства, усвідомлення себе в якості полікультурного суб'єкта в рідному середовищі; ціннісне ставлення до діалогу культур, толерантність, емпатія і шанобливе ставлення до представників інших культур, нетерпиме ставлення до проявів культурної агресії, дискримінації і вандалізму; культурне самовизначення, здатність виступати в якості повноцінного представника рідної культури, здатність самонавчатися функціонувати самостійно в полікультурному світі, готовність приймати на себе відповідальність за подолання кроскультурного непорозуміння.

Міжкультурне виховання студентів Т. Саковська розглядає як взаємопроникнення різних культур,

зокрема, ознайомлення з іншою культурою, іншими моделями поведінки, за якими стоїть інша система цінностей та інший погляд на світ, що сприяє кращому розумінню того, що може існувати інша, відмінна від особистої, точка зору на об'єктивну реальність, так і розумінню свого, в тому числі культурно обумовленого, світосприйняття (Саковська Т. В., 2013).

Досліджуючи міжкультурне виховання у навчально-виховному процесі Німеччини, З. Хало наголошує на факті необхідності співіснування людей різного етнічного походження, що реалізується у школах як принцип свободи і відповідальності, солідарності та міжнародного взаєморозуміння, терпимості і демократії (Хало З. П., 2011, с. 215).

Ознаками рівня міжкультурного виховання студентів є: готовність до сприйняття іншомовного способу мислення, толерантність та повага до інших культур, розвиток комунікативних вмінь щодо подолання мовних і культурних бар'єрів (Саковська Т. В., 2013).

Невід'ємним у міжкультурному вихованні, є точні, ґрунтовні знання інших культур. Виховання має стати єдиним цілим, тобто об'єднати зусилля для подолання усіх незначних проблем, а вже потім її представники можуть сміливо намагатись втілювати в життя навчальні проекти чи плани, проводити регулярні бесіди щодо нововведень, переконувати навколишніх у своїй правоті (Леснянська-Дошак А., 2011, с. 134).

Успішна реалізація міжкультурного аспекту виховання студентів сприяє «відкритості особистості, спонукає її до вивчення культурних цінностей різних народів, забезпечує конструктивний діалог із представниками інших національностей», стає важливим елементом людського буття і фактором, що спрямований на розвиток людини як громадянина та усвідомлення нею свого місця у соціумі, а отже, основною метою міжкультурного виховання є «здатність до діалогу, створення умов для розвитку та взаємодії різних культур, у яких найбільш повно розкривається і усвідомлюється значимість власної культури, її цінностей та пріоритетів» (Винарчик М., 2014, с. 9).

Досліджуючи проблеми полікультурної і міжкультурної освіти у працях польських педагогів, С. Сисоева зазначає що у Республіці Польща полікультурна освіта розглядається як принцип освітньої політики; як така, що відображає необхідність співіснування людей з різною культурою, толерантне відношення до Іншого та до особливостей іншої культури, спрямована на покращення освітньої ситуації для етнічних груп, які проживають у межах однієї країни. Мета міжкультурної освіти полягає у формуванні знань, умінь та таких якостей і поведінкових характеристик особистості, які забезпечують її толерантність до відмінностей, відкритість до діалогу, здатність до ефективної взаємодії з особами іншої культури (Сисоева С., 2012, с. 31).

Міжкультурна освіта спрямована на «взаємне пізнання і збагачення як культур, так і людей, які творять ці культури» (Т. Левовицький), тобто міжкультурна освіта передбачає активну толерантну позицію суб'єкта однієї культури до суб'єкта іншої культури. Міжкультурна освіта, як зазначає С. Сисоєва, забезпечує не ізольоване існування, а взаємне зближення різних культур, їх інтеграцію, що ґрунтується на взаємній повазі до універсальних цінностей, спільних елементів культури й досвіду (Сисоєва С. О., 2014).

Польські дослідники вважають, що полікультурність у Польщі є фактом, реальністю, а міжкультурність – важливим освітнім завданням, спрямованим на збереження загальн людських цінностей, проти зростання націоналізму, ксенофобії, мегаломанії, дискримінації. Міжкультурність (інтеркультурність) реалізується, коли представники різних культур, національні, етнічні та релігійні групи тощо живуть на одній території, беруть участь у відкритій, регулярній взаємодії, яка відзначається толерантністю, розумінням особливостей стилів життя, цінностей, норм Іншого (Сисоєва С., 2012, с. 31-32).

Таким чином, міжкультурне виховання студентів має бути спрямованим на збереження і розвиток їх національної самосвідомості, оскільки життя у полікультурному світі вимагає свідомого почуття ідентичності.

Складові міжкультурного виховання. Для розуміння сутності та змісту поняття «міжкультурне виховання студентів вищих навчальних закладів» необхідно уточнити складові міжкультурного виховання. На основі теоретичного аналізу зроблено висновок, що до складових міжкультурного виховання студентів варто віднести: міжкультурну комунікацію, міжкультурну толерантність, міжкультурну ідентичність.

Міжкультурна комунікація. Сьогодні у цивілізаційному вимірі особливого статусу набувають ті зміни, основою яких є міжкультурна комунікація, оскільки потреба народів у культурному порозумінні, прагнення пізнати духовний культурний світ інших призводять до інтенсифікації комунікативних процесів, що набувають системного характеру. У сучасних умовах спілкування народів набуло не тільки глобального характеру, але і вимагає такої гуманістичної спрямованості, що завдяки міжкультурній комунікації дає можливість людині успішно розвиватися на засадах єдності загальнолюдських і національних цінностей (Хало З. П., 2011, с. 214).

Європейська Хартія регіональних та міноритарних мов, затверджена Радою Європи 24 червня 1992 р., засвідчила необхідність підвищити «культуру міжнародного спілкування», яка повинна базуватися на принципах поваги, рівноправності, плюралізму, толерантності, дружби і взаємодопомоги на благо кожного народу

(Charte européenne du plurilinguisme, 2005). При цьому захист і розвиток регіональних мов чи мов національних меншин не повинні наносити шкоду офіційним мовам і заважати їх оволодінню.

На основі проведеного аналізу встановлено, що поняття «міжкультурна комунікація» визначається науковцями як: використання учасниками при прямому контакті спеціальних мовних варіантів, відмінних від тих, якими вони користуються при спілкуванні усередині однієї і тієї ж культури (Терехова В. І., 2011); процес, під час якого продуковані представником однієї культури повідомлення мають бути зрозумілі й споживані представником іншої культури, як процес зміни значення повідомлення при його кодуванні представником однієї культури та декодуванні представником іншої культури під впливом культурної біографії кожного з учасників (Rogers E. M., 2000); як процес читання закодованого послання, де першим кроком є декодування (та зниження невизначеності), а другим – інтерпретація декодованого повідомлення та реакція на нього (Мацумото Д., 2003); спілкування, яке проходить в умовах, що характеризуються значними культурно обумовленими відмінностями щодо комунікативної компетенції її учасників, що мають істотний вплив на ефективність або нерезультативність комунікативної події (Бергельсон М. Б.); міжкультурну взаємодію, що виникає під час спілкування партнерів, які є представниками різних культур, та усвідомлення «чужорідності» партнера по комунікації (Maletzke G., 1996, p. 37); сукупність специфічних процесів взаємодії партнерів у спілкуванні, які належать до різних культур, володіють різними мовами та усвідомлюють свою відмінність, іншість по відношенню до свого партнера по спілкуванню (Халеева І. І., 2000); процес сприйняття подібностей або відмінностей в інших культурах, а також визнання вихідних принципів власної культури, яка є прихованою культурою (Developing and Assessing Intercultural Communicative Competence, 2007).

Основною метою підготовки студентів до міжкультурної комунікації, на думку А.Токаревої, є їх підготовка до участі в інтеракційному процесі з представниками різних культурних біографій, що зумовлює різницю на мовленнєвому, дискурсивному, змістовому, поведінковому рівнях і значно впливає на результат такої взаємодії. Дослідниця виділяє особливості, якими характеризується міжкультурна комунікація (Токарева А. В., 2013, с. 50): інтеракційний процес; наявність в учасників цього процесу різних культурних біографій (різні свідомості); належність до різних культур зумовлює культурні відмінності на мовленнєвому, дискурсивному, змістовому та поведінковому рівнях, що значно впливає на процес взаємодії представників різних культур.

О. Леонтович виділяє такі механізми міжкультурної комунікації (Леонтович О. А., 2007, с. 23): характер когніції (когнітивного процесу);

абстрагування і фільтрація інформації; спрощення; асоціювання; комбінування і реорганізація інформації; заповнення прогалін; інтерпретація.

За допомогою комунікації культура забезпечує: 1) самоідентифікацію індивідуума; 2) взаємодію індивідуума з суспільством; 3) погодження діяльності окремих особистостей між собою; 4) інтеграцію соціальних груп і єдність суспільства в цілому; 5) внутрішню диференціацію суспільства і окремих груп; 6) обмін досягненнями між індивідами, групами індивідів і націями (Леонтович О. А., 2007, с. 81).

Міжкультурна толерантність. Оскільки толерантність є необхідною умовою міжкультурного виховання студентів, то очевидним є взаємопов'язане вивчення цих понять у дослідженні проблеми міжкультурного виховання у позааудиторній роботі вищого навчального закладу. Толерантність розглядається в контексті визначення проблем глобалізації культури та взаємодії цивілізацій, діалогу культур і міжнародного спілкування.

Процес глобалізації у сучасному світі зумовлює необхідність виховання толерантності на міжособистісному і міждержавному рівнях як підґрунтя для успішного розв'язання завдань міжкультурної комунікації (Соколовська С. В., 2011).

У Декларації принципів терпимості (1995 р.), поняття «толерантність» визначається як правильне розуміння різноманіття культур, форм самовираження й прояву людської індивідуальності; активне ставлення до дійсності, що формується на основі визнання універсальних прав і свобод людини.

Аналіз педагогічної літератури дав змогу встановити, що поняття «толерантність» широко використовується у сучасній вітчизняній науці та має різні трактування. У різних типах словників це поняття тлумачиться як: терпиме ставлення до чужого способу життя, поведінки, вірувань, традицій, цінностей, ідеалів, політичних смаків і позицій, яке забезпечує право і свободу кожної людини мати свої судження і позиції в соціальному світі (словник суспільних наук); визнання за іншими права на погляди й смаки, відмінні від поглядів оцінюючого (словник-енциклопедія); моральна якість, яка характеризує відношення до людини, що належить до іншої раси, національності, культурної традиції, релігійної конфесії як до рівно гідної особи (філософський словник).

С. Соколовська поняття «толерантність» розглядає на міжособистісному та міжкультурному рівнях. На міжособистісному рівні толерантність є почуттям терпимості і поважного ставлення до думки людини, яка не співпадає з власною, визнанням норм її поведінки та рівності, відмовою від домінування і превалювання якої-небудь однієї точки зору. На міжкультурному рівні толерантність передбачає повагу до інших народів, їхніх традицій, цінностей і досягнень, усвідомлення несхожості, визнання етнічної і культурної різноманітності світу, здатність на цій основі активно спілкуватися з

представниками іншої культури і водночас зберігати власну ідентичність і відчуття національної гордості (Соколовська С. В., 2011, с. 256).

У руслі нашого дослідження привертає увагу думка О. П. Садохіна щодо з'ясування толерантного підходу у міжкультурній комунікації. Автор визначає його як умову збереження відмінностей, як право на несхожість; сприйняття іншої культури через порівняння попереднього досвіду і нового у ході якого відбувається вживання у світ іншої культури (Садохин А. П., 2004).

Щодо поняття «міжкультурна толерантність», Ф. Бацевич розглядає його як терпимість, ставлення з розумінням (а часто з інтересом та симпатією) до наявних відмінностей у комунікативній поведінці учасників міжкультурної комунікації, які залежать від відмінностей у рідних мовах і культурах їх носіїв (Бацевич Ф. С., 2007).

Міжкультурна ідентичність. У нинішньому полікультурному суспільстві на перший план виходить ідентичність. Інтерес до ідентичності викликаний не лише нашою власною потребою в пошуку свого місця в змінній і розмаїтій реальності, але також цікавістю до людей з інших культур.

Інтенсивний розвиток міжкультурних контактів робить актуальними проблеми культурної ідентичності. Це викликано цілим рядом причин. По-перше, в сучасних умовах, як і раніше, культурні форми життєдіяльності з необхідністю передбачають приналежність людини не лише до якої-небудь соціокультурної групи, але і до етнічної спільності. Серед багаточисельних соціокультурних груп найбільш стабільними є стійкі в часі етноси. Завдяки цьому етнос є для людини найнадійнішою групою, яка може забезпечити йому необхідну безпеку і підтримку в житті. По-друге, наслідком бурхливих і різносторонніх культурних контактів стає відчуття нестабільності навколишнього світу. Коли навколишній світ перестає бути зрозумілим, розпочинається пошук того, що допомогло б відновити його цілісність і впорядкованість, захистило б від труднощів. У цих обставинах все більше людей (навіть молодих) починають шукати підтримку в перевірених часом цінностях свого етносу, які в даних обставинах опиняються найнадійнішими і зрозумілішими. Результатом стає посилення відчуття внутрігрупової єдності і солідарності. Через усвідомлення своєї приналежності до етносів люди прагнуть знайти вихід із стану соціальної беспорядності, відчути себе часткою спільності, яка забезпечить їм ціннісну орієнтацію в динамічному світі і захистить від великих знегод. По-третє, закономірністю розвитку будь-якої культури завжди була спадкоємність в передачі і збереженні її цінностей, оскільки людству необхідно самовідтворюватися і саморегулюватися (Мищенко Н. М.).

На думку Н. Мищенко, суть культурної ідентичності полягає в усвідомленому прийнятті

людиною відповідних культурних норм і зразків поведінки, ціннісної орієнтації і мови, розумінні свого «я» з позицій тих культурних характеристик, які прийняті в даному суспільстві, в самототожності себе з культурними зразками саме цього суспільства (Міщенко Н. М.).

Культурна ідентичність як самоідентичність представляє встановлення духовного взаємозв'язку між собою і своїм народом, переживання щодо почуття належності до національної культури, прийняття її цінностей як сенсу для себе. У процесі пошуку пріоритетів у міжетнічному спілкуванні через міжкультурну комунікацію виявляється й узгоджується система цінностей різних культур. Результативність комунікації на цьому етапі дозволяє максимально зберегти важко сумісні культурні системи і те, що не заважає процесу оптимізації відносин та налагодженню нормального, цивілізованого «мирного спільного життя», добросусідства (Абрашкевічус Г., 2014, с. 27-29).

Міжкультурна ідентичність виступає як практика творення, втілення та символічного розміщення в комунікативному просторі відмінностей, які мобілізують як колективну ідентичність і міжкультурну взаємодію, так і індивідуальні ідентичності. Вона формується як складний, суперечливий і комплексний процес, що залежить від низки системних факторів: соціально-політичного, культурного та особистісно-поведінкового. Потенційна можливість проявити свої культурно-ціннісні орієнтації, порівняти їх з ціннісними орієнтаціями інших представників

соціуму через інформацію, яка передалася в результаті комунікації, виступає певним культурним контекстом, здатним формувати суб'єктивне світосприйняття і впливати на особистість, формувати її культурну компетенцію (Абрашкевічус Г., 2014, с. 27-29).

Таким чином, теоретичний аналіз сутності та змісту поняття «міжкультурне виховання студентів» дозволив виділити компоненти міжкультурного виховання, до яких віднесено: міжкультурну комунікацію, міжкультурну толерантність, міжкультурну ідентичність.

Висновки. Міжкультурне виховання студентів варто розглядати як процес систематичного формування особистості, спрямований на розвиток поважливого ставлення до Іншого, людей різного етнічного походження з різним способом мислення, культурних цінностей різних народів, здатності до взаємодії культур з усвідомленням значущості власної культури та власної ідентичності, що ґрунтується на принципах свободи і відповідальності, солідарності та міжнародного взаєморозуміння, терпимості і демократії.

Основна мета міжкультурного виховання полягає у необхідності зробити суспільство відкритим для інших культур, забезпечити мирне співіснування народів. Крім того, у сучасному глобальному світі міжкультурне виховання сприяє здійсненню європейської інтеграції, а також допомагає зберегти соціальний спокій в середині поліетнічного суспільства.

Література

1. **Абрашкевічус Г.** Культурна ідентичність у процесі розвитку полікультурного середовища / Г. Абрашкевічус // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». – Випуск 14. – Частина 1. – 2014. – С. 26–33.
2. **Бацевич Ф. С.** Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с.
3. **Бергельсон М. Б.** Межкультурная коммуникация: вопросы теории и практики [Электронный ресурс] / М. Б. Бергельсон. – Режим доступа: <http://rudocs.exdat.com/docs/index-56447.html>
4. **Винарчик М.** Міжкультурна спрямованість білінгвальної освіти / Марія Винарчик // Міжкультурна спрямованість. Людинознавчі студії. – В. 29. – Педагогіка. – 2014. – № 10. – С. 3–11.
5. Декларация принципов терпимости, 1995 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/toleranc.shtml
6. **Зеленська О. М.** Проблеми полікультурного виховання курсантів вищих військових навчальних закладів / О. М. Зеленська // Сучасні аспекти виховання студентської молоді: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., (Харків, 8-9 квітня 2010 р.). – Х. : Харк. нац. акад. міського господарства, 2010. – С. 36–37.
7. **Леонтович О. А.** Введение в межкультурную коммуникацию / О. А. Леонтович // Учебн. пособ. – М.: Гнозис, 2007. – 386 с.
8. **Леснянська-Дошак А.** Роль міжкультурного виховання на сучасному етапі розвитку Німеччини / Аліна Леснянська-Дошак, Ольга Юзьвяк // Молодь і ринок №3 (74), 2011. – С. 133–135.
9. **Мацумото Д.** Психология и культура / Д. Мацумото. – СПб.: Питер, 2003. – 718 с.
10. **Міщенко Н. М.** Сутність та роль культурної та етнічної ідентичності в процесі міжкультурної комунікації / Н. М. Міщенко. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/452/94/>
11. **Садохин А. П.** Межкультурная коммуникация : учеб. пособ. / А. П. Садохин. – М. : Альфа-М; ИНФРА-М, 2004. – 288 с.
12. **Саковська Т. В.** Міжкультурне виховання учнів як науково-педагогічне явище / Т. В. Саковська // Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія

- рія Сковороди» : збірник наукових праць / гол. ред. В. П. Коцур. – Сквиря (Київ. обл.) : Дорадо-Друк, 2013. – Вип. 31 : Педагогіка. Психологія. Філософія. – С. 297–301.
13. **Сисоєва С.** Культурологічні концепти освітології та розвиток полікультурного суспільства / С. Сисоєва // Неперервна професійна освіта, № 1-2, 2012. – 176 с. – С. 28–36.
14. **Сисоєва С. О.** Проблеми полікультурної освіти у педагогічних дослідженнях польських учених / С.О. Сисоєва // Педагогічний процес: теорія і практика: Збірник наук. праць. – 2014. – Випуск 2. – С. 87–92.
15. **Словарь общественных наук** / [авторы-составители: Е. А. Подольская, Д. Е. Погорельский, В. Д. Лихвар]. – Ростов н/Д: «Феникс», 2006. – 475 с.
16. **Словарь философских терминов** / [науч. ред. В. Г. Кузнецова]. – М.: ИНФРА-М, 2007. – XVI, 731 с.
17. **Соколовська С. В.** Толерантність як компонент міжкультурної компетентності майбутніх учителів англійської мови / С. В. Соколовська // Людські цінності і толерантність у сучасному світі: міжконтинентальний діалог інтелектуалів: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., (16 листоп.2011 р., м. Київ). – С. 255–258.
18. **Терехова В. І.** Міжкультурне спілкування в сучасному світі / Віра Ігорівна Терехова. – Одеса, 2011. – 100 с.
19. **Токарева А. В.** Підготовка студентів до міжкультурної комунікації в контексті формування фахівців-медіаторів культур / А. В. Токарева // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія», Педагогічні науки. – №2(6). – 2013. – С. 48–52.
20. **Халеєва І. І.** Огендерних підходах к теорії обучения языкам и культурам / И. И. Халеєва // Известия Российской академии образования. – 2000. – № 1. – С. 11–18.
21. **Хало З. П.** Досвід Німеччини щодо міжкультурного виховання та його реалізація у вітчизняному навчально-виховному процесі / З. П. Хало, І. В. Волошанська // Педагогічні науки. – Випуск 98. – 2011. – С. 214–218.
22. **Цимбрило С. М.** Полікультурне виховання студентів в умовах освітньо-виховного середовища вищого технічного навчального закладу : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.07 / Цембрило С. М. – Дрогобич, 2011. – 189 с.
23. **Шульга Н. В.** Міжкультурні комунікації як спосіб подолання етнічного конфлікту / Н. В. Шульга // Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Інноваційні процеси економічного та соціально-культурного розвитку: вітчизняний та зарубіжний досвід». – Тернопіль, Економічна думка ТНЕУ. – 2011. – С. 243–245.
24. **Charte européenne du plurilinguisme.** – Paris : OEP, 2005. – 9 p.
25. **Developing and Assessing Intercultural Communicative Competence: A Guide for Language Teachers and Teacher Educators** / [ed. by Ildikó Lázár]. – European Centre for Modern Languages / Council of Europe, 2007. – 43 p.
26. **Maletzke G.** Interkulturelle Kommunikation / G. Maletzke. – Westdt. Verlag, 1996. – 226 p. – P. 37.
27. **Rogers E. M.** Hall and The History of Intercultural Communication: The United States and Japan [Електронний ресурс] / E. M. Rogers, W. B. Hart, Y. Miike // Keio Communication Review, 2000. – № 24. – Режим доступу: www.mediacom.keio.ac.jp/publication/pdf2002/review24/2.pdf
28. **Jacob W. J.** Interdisciplinary trends in higher education [Електронний ресурс] / W. J. Jacob // Palgrave Communications 1, Article number: 15001 (2015), DOI:10.1057/palcomms.2015.1. – Режим доступу: <http://www.palgrave-journals.com/articles/palcomms20151>

СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ МЕЖКУЛЬТУРНОГО ВОСПИТАНИЯ СТУДЕНТОВ

Вей Чжеюань, аспирант, Национальный педагогический университет
имени М. П. Драгоманова, ул. Пирогова, 9, 01601 г. Киев, Украина, 66188584@qq.com

В статье проанализированы понятия «поликультурное воспитание», «межкультурное воспитание» в трудах украинских исследователей; рассмотрено разграничения данных понятий по содержанию; определены составляющие межкультурного воспитания (межкультурная коммуникация, межкультурная толерантность, межкультурная идентичность) и охарактеризовано их содержание. Сделан вывод, что межкультурное воспитание студентов направлено на развитие уважительного отношения к Другому, к людям разного этнического происхождения с разным образом мышления, культурным ценностям разных народов, способности к взаимодействию культур с осознанием значимости собственной культуры и собственной идентичности.

Ключевые слова: межкультурное воспитание; межкультурная идентичность; межкультурная коммуникация; межкультурная толерантность; поликультурное воспитание.

THE CONTENT OF INTERCULTURAL UPBRINGING OF STUDENTS

Wei Chzhueyan, Postgraduate, National Pedagogical Dragomanov University, Pirogova Str. 9, 01601 Kyiv, Ukraine, 66188584@qq.com

The article analyzes the concept of «multicultural education», «intercultural education» in the works of Ukrainian researchers. The main aim of intercultural education is the need to make society open to other cultures, to ensure the peaceful coexistence of peoples. In today's globalized world intercultural education contributes to the European integration, and helps maintain social peace in the midst of multi-ethnic society. Overcoming negative stereotypes is important to understand our own «cultural memory of the nation», which carries information about the culture of our people and respect the cultural heritage of the neighboring peoples from generation to generation. The author considers the separation of these concepts in content. The composition of intercultural education (intercultural communication, intercultural tolerance, intercultural identity) and its content is determined. It is concluded that intercultural education students aimed at developing an attitude of respect to the other, people of different ethnic backgrounds with a different way of thinking and cultural values of different nations, cultures interoperability with knowledge of the importance of our own culture and our own identity.

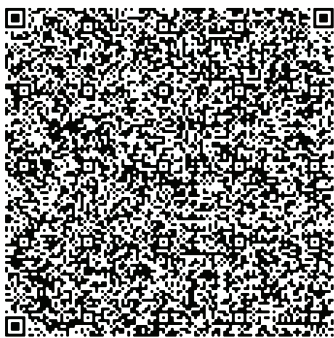
Key words: intercultural education; intercultural identity; intercultural communication; intercultural tolerance; multicultural education.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2016
Прийнято до друку 26.05.2016

УДК 378.14.015.62

Мозальов Владислав
ORCID iD 0000-0002-1764-9063

ад'юнкт кафедри суспільних наук,
Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського,
пр-т Повітрофлотський 28, 03049 м. Київ, Україна
ideolog7274@gmail.com

ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ МОНІТОРИНГУ

У статті розглядається актуальна проблема підвищення якості підготовки військових фахівців шляхом впровадження у освітній процес вищих військових навчальних закладів моніторингу якості.

Автором проаналізовані наукові погляди і підходи до елементів моніторингу якості підготовки військових фахівців, розкриті педагогічні умови моніторингу якості підготовки фахівців у вищих військових навчальних закладах. Визначено що важливою умовою забезпечення якості підготовки фахівців у вищих військових навчальних закладах, а, отже, підвищення ефективності навчального процесу у вищому військовому навчальному закладі, є систематичне одержання об'єктивної інформації про результати діяльності курсантів (слухачів) за допомогою моніторингу. Моніторинг якості підготовки фахівців буде ефективним і моніторингові дослідження будуть відображати достовірні результати та призводити до обгрунтованих висновків, коли у вищому військовому навчальному закладі діятиме спеціально створене педагогічне середовище, що сприятиме формуванню позитивної мотивації курсантів (слухачів) і викладачів щодо застосування моніторингу якості у процесі підготовки фахівців.

Ключові слова: контроль; моніторинг; педагогічні умови; система військової освіти; управління; якість підготовки.

Вступ. Забезпечення якості освітніх послуг на основі проведення моніторингу якості є однією з умов діяльності вищих військових навчальних закладів (далі ВВНЗ) згідно з основними принципами в основі яких лежить Болонський процес.

На часі створення умов, за яких моніторинг якості підготовки фахівців у ВВНЗ буде здійснюватися більш ефективно. Комплекс педагогічних умов це певне поєднання цілей, явищ, дій. Якщо досліджувані умови будуть доповнювати в